

SIIRTOLAISENA AMERIKKAAN

Neljän amerikansuomalaisen kokemuksia ja vaiheita siirtolaistaipaleelta

Emma Wirkkala ja William Enatti tulivat Amerikkaan omia teitään varhain 1900-luvulla. He tapasivat toisensa Yhdysvalloissa, menivät avioliittoon Douglasissa Alaskassa, joka silloin oli USAn territorio.

Emma oli syntynyt Kaustisten Köyhälläjoella Suomessa, Antti ja Mariaana (Kolabäck) Pesolan vanhimpana tyttärenä. Koska hän oli vanhin tyttäristä, hän joutui jo varhain ottamaan osaa perheen päivittäisiin askareisiin, hoitamaan karjaa, lypsämään, noutamaan vettä pitkän matkan päässä sijaitsevasta kaivosta, auttamaan ruoanlaitossa ja hoitamaan veljiään ja sisariaan. Lapsia syntyi perheeseen melko tiheään; pari kolme kuoli tuberkuloosiin, joka siihen aikaan oli tuhoisa sairaus lasten keskuudessa. Koulunkäyntiin ei Emmalla ollut mahdollisuuksia, koska hänen täytyi olla kotona auttamassa äitiä. Usein Emma katseli kyynelsilmin, kun naapurien lapset menivät kouluun.

Kun Emma oli 16-vuotias, perhe muutti Klumpin taloon Kaustiselle. Kaustisen luterilaisessa kirkossa Emma pääsi myös ripille. Kirkkokuorossa hän lauloi alttoa tai sopraanoa. Läheisyydessä ei ollut montakaan hänen ikäistään, niinpä Emma usein kävi salaa vierailulla ystäviensä luona. Antti ja Mariaana Pesola, myöh. Wirkkala uuden kotipaikkansa mukaan, olivat rakastavia mutta hyvin ankaria kasvattajia. He vaativat ehdotonta tottelevaisuutta kahdeksalta lapseltaan. Ajat olivat perheelle kovia, maatila velkainen ja sato niukkaa useina vuosina peräkkäin. Emma muisti, miten usein hän söi leipää, joka oli tehty jäätyneistä rukiista. Leipomiseen käytettiin kuorittua maitoa, sillä kerma vietiin meijeriin, jolloin

siitä saatiin rahaa. Monta kertaa mentiin nukkumaan nälkäisinä. Perheen rahatulojen kartuttamiseksi Antti Wirkkala apunaan kolme poikaa ja Emma kokosi läheisestä metsästä tervaspuita, joista poltettu terva myytiin.

Vuosina 1902 ja 1904 vanhemmat veljet Jalmari ja Oskari lähtivät Amerikkaan. Emmalle jäi entistä enemmän työtä, koska hän oli vanhin kotona olevista lapsista. Hän auttoi äitiä kankaankudonnassa ja vaatteiden valmistuksessa, siinä sivussa oli katsottava myös pienempien lasten perään. Elämä oli masentavan surkeaa, ei näyttänyt olevan mitään tulevaisuutta. Sadoittain nuoria lähti "Luvattuun maahan", Amerikkaan. 23-vuotiaana oli Emmakin saanut säästetyksi veljiensä Amerikasta lähettämiä rahoja niin paljon, että saattoi myös lähteä kotoa. Kauniina kevätaamuna, toukokuun 5. päivänä 1906, isä ajoi Emman vastahakoisesti Kokkolan rautatieasemalle. Mutta siellä tuli eteen ongelma: Emmalla ei ollutkaan Amerikan viranomaisten vaatimaa 10 dollarin mairinnousurahaa. Isä ehdotti heti toiveikkaasti, että Emman olisi parasta palata kotiin. Mutta Emman päättäväisyys nousi esiin: hän meni kotikylästä olevan kahden vanhemman miehen luo, jotka olivat jo toistamiseen menossa Amerikkaan. Hän pyysi miehiltä lainaksi rahaa ja antoi veljiensä osoitteen Amerikassa siltä varalta, ettei itse voisi maksaa rahaa takaisin. Mutta kun isä näki, miten lujasti Emma oli päättänyt lähteä Amerikkaan, hän antoi - tosin vastahakoisesti - tytölle tarvittavan rahan. Ja niin Emma pääsi lähtemään.

Juna toi lähtijät Hankoon, jossa he siirtyivät laivaan. Laivassa heidät sijoitet-

tiin pieneen hyttiin, jossa oli kahdeksan vuodetta kummallakin sivulla. Matka Liverpooliin Englantiin kesti neljä päivää. Emma oli suurimman osan ajasta merikipeänä merenkäynnin ja ahtaassa hytissä vallitsevan hajun takia. Kun laiva saapui Liverpooliin, Emmen polvet olivat ruoan puutteen ja merisairauden takia niin heikot, että hän tuskin kykeni kävelemään. Junalla matkustajat vietiin Liverpoolista Southamptoniin, jossa siirtolaiset siirtyivät Amerikkaan menevään laivaan. Nyt syntyi jälleen ongelma: Emma, yhdessä kolmen muun nuoren naisen kanssa huomasi tulleen sijoitetuksi laivan keulaosastoon. Siinä olevat nukkumapaikat oli erotettu toisistaan vain kolme jalkaa pitkällä väli- laudoilla, ja sinne oli sijoitettu sekä miehiä että naisia. Hiljaa kenenkään huomaamatta he myöhään illalla siirsivät matkalaukkunsa pois keulaosastosta. Laiva saapui viimein New Yorkin satamaan. Kuuluu Vapauden Patsas tervehti matkustajia. Mutta Emmalla oli jälleen ongelmia Ellis-saarella. Hän oli pannut silmiinsä lääketippoja luullen silmiensä siten kirkastuvan niin etteivät terveystarkastajat käännä häntä takaisin. Mutta silmätipat päinvastoin sumensivat hänen silmiään, ja hän oli jäykkänä pelosta ajatellessaan, ettei ehkä läpäisekään tarkastusta. Siirtolaisia ohjailtiin kuin karjaa toisen tarkastajan luota toiselle. Viimeinkin Emmalla oli kolmen dollarin ruokapakkaus hallussaan ja leima rinnassaan, ohjeet ja osoitteet, minne hänen piti mennä. Tämä oli kaikki, mitä hänellä oli jatkaakseen matkaansa Luvatussa maassa, Amerikassa, Red Lodge'iin Montanaan vuonna 1906.

Chicagossa Emmen piti vaihtaa juna, odotusaikaa oli 12 tuntia. Samat vanhemmat miehet, jotka hän oli nähnyt Kokkolassa, odottivat myöskin. Miehet ehdottivat, että he veisivät Emmen katselemaan Chicagoa, mutta viranomaiset eivät sitä sallineet, joten Emma vietti kaksitoista ikävää, pitkästyttävää tuntia vetoisessa, kylmässä odotushuoneessa. Länteen menevässä junassa Emma joutui istumaan kovalla puupenkillä ja syömään eväitään ruokapaketis-

taan, jonka oli ostanut Ellis - saarella. Häntä oli varoitettu nousemasta junasta, koska hän ei ymmärtänyt kehotushuutoa: "All Aboard!" Matkan alussa junaan tuli myyjiä, jotka kaupustelivat suklaata. Tämä koetteli hänen vähäisiä rahavarojaan eikä myöskään erikoisesti lisännyt hänen ruokavarojaan. Matkan lopulla ei ollut enää kaupustelijoitakaan. Emma oli nälissään. Hän havaitsi junassa nuoren miehen, joka oli Suomesta samalta seudulta kuin hänkin, mutta kumpikin olivat niin ujoja, että kärsivät pitkän matkan surkeuden ja ikävystymisen itsekseen sanomatta sanaakaan toisilleen. Erehdyksessä nämä nuoret matkalaiset vietiin ohi määrämpään. Emma huomasi lopulta, että he olivat tulleet Seatleen sen sijaan, että olisivat jääneet Montanaan.

Hän kertoi tulleen sijoitetuksi hyvin uudenaikaiseen, puhtaaseen junaan, jossa oli valkoiset käsinojat. Näin hän tuli takaisin Montanaan, josta hänen oli mentävä Red Lodge'iin Laurel'in kautta. Ystävällinen herrasmies tervehti Emmaa kysyen, oliko hän Suomesta. Mies oli pannut merkille Emmen päässä olevan huivin, se oli tyypillinen suomalaishuivi, samoin kotitekoiset vaatteet ja matkalaukku. Emma myönsi olevansa Suomesta. Herrasmies pyysi Emmaa kahville. Emma tokaisi: "Minä haluan muutakin kuin kahvia, minä olen nälkäinen!" Mies tilasi hänelle omenapiirakkaa. Tämä oli Emmen ensimmäinen tunne siitä, että hän oli tervetullut Amerikkaan. — Pian tulikin juna, jolla hän pääsi Red Lodge'iin. Siellä häntä oli vastassa veljen vaimo, joka oli ollut asemalla kolme päivää yhteen menoon ihmetellen, miksei Emmaa kuulunut.

Seuraavat neljä vuotta Emma vietti opetellen hiukan englantia ja työskennellen tiskarina, keittäjänä ja hotelliapulaisena. Hän piti viimeksi mainitusta työstä, koska oli luonteeltaan hyvin itsenäinen eikä tahtonut työskennellä "hienoston" palvelijana.

Montanassa olovuosinaan Emma muutti Red Lodgesta Butteen, Lewistowniin,

Livingstoniin ja takaisin Red Lodgeen. Hän työskenteli myös "Poikatalossa" (poikamieshotellissa), josta kaivoksissa työskentelevät miehet vuokrasivat huoneen ja palkkasivat oman keittäjänsä. Mutta Emma ei pitänyt miesten likaisten vaatteiden pesemisestä työvuorojen vaihtuessa eikä hän pitänyt myöskään 10-12 tunnin työpäivistä, jotka kestivät aamuhämärästä ilta-myöhään. Hän vaihteli paikkoja alituisen etsien parempaa palkkaa ja parempia työaikoja. Lopulta hän joutui Seattleen Washingtonin valtioon v. 1910.

Seattle osoittautui miellyttäväksi kaupungiksi. Emma viipyi siellä vuoden. Hän sai paikan "Dealer Hotellissa" apulaisena. Hän sai uusia ystäviä ja nautti elämästä ulkoillen ja käyden tansseissa Woodland Parkissa. Hän sai nyt palkkaa 10 dollaria viikossa ja siitä säästetyksi jonkin verran. Kerran tansseissa ollessaan Emma kuuli erään naisen sanovan, että hän lähtee Alaskaan. Emma kiinnostui heti asiasta ja kysyi: "Kuka lähtee Alaskaan? Haluaisiko hän seuraa?" Eikä kestänyt kauaa, kun Hilda ja Emma olivat tehneet matkasuunnitelman; he lähtivät viikon sisällä.

Matka Douglassiin ja Juneau'ın Alaskaan kesti 3-4 päivää S.S. Alamedalla. Kun laiva ankkuroi Juneaun laituriin, Emma huomasi nuoren miehen laiturin päässä ja oli juuri sanomaisillaan Hildalle: "Tuo mies näyttää samanlaiselta kuin minun Antti-isäni." Samassa Hilda sanoi: "Tuo on minun sulhaseni William Enatti, me kasvoimme yhdessä linattijärvellä."

Seuraavan viikon maanantaina tytöt saivat työpaikat, Hilda keittäjänä, Emma tarjoilijana ja tiskarina. Pienen kodikkaan ravintolan pitäjä oli iloissaan saadessaan sellaiset hyvät apulaiset ja kulki ympäri Juneautta levittämässä tietoa hallituksen palveluksessa oleville työläisille kehoittaen heitä tulemaan ruokalaansa, kun hän on nyt saanut niin erinomaisen keittäjän ja tiskarin. Pieni ravintola täyttyi asiakkaista aamusta iltaan.

Hilda kyllästyi ja ehdotti Emmalle: "Lähdetään pois! Tässä on liian paljon työ-

tä siihen palkkaan --- 15 dollaria kuukaudesta, asunto ja ruoka." Emma oli heti valmis. Tytöt pakkasivat tavaransa, pyysivät palkkansa ja marssivat kadulle katsomaan, lähtekö lautta-alusta Douglassiin, missä Hildan poikaystävä silloin asui ja työskenteli.

Hilda meni Douglassiin etsimään työtä ja ollakseen poikaystävänsä Billin läheisyydessä. Mutta nyt oltuaan jälleen Billin luona hän huomasi, ettei tämä ollut lähekkään niin romanttinen kuin hän oli tuntunut olevan kotona linattijärvellä. Hilda tapasi suurempia tavoittelevan miehen, Heikki Pärssisen. He menivät naimisiin ja lähtivät Alaskasta Minnesotaan ja Oregoniin, jossa asuivat. Heikki työskenteli välillä myös Grönlannissa. Heikki ja Hilda omistivat ravintoloita, hotelleja ja vuokratiloja. He elivät avioliitossa yli 50 vuotta ja heillä oli kolme poikaa.

Emma ja Bill Enatti taas olivat kuitenkin kuin luodut toisilleen. Heillä oli samat ihanteet, samanlainen päättäväisyys ja samanlainen luonteenlujuus kohtaamaan elämän kovuutta Alaskassa. Heidät vihittiin avioliittoon maaliskuun 13. päivänä 1913. He elivät niukoissa oloissa erottamatonta yhteiselämää 43 vuotta ja kasvattivat kaksi tytärtä Helven ja Sigridin. Hopeahääpäivänä eräs ystävä kysyi Billiltä, ottaisiko hän Emmen puolisoikseen kaiken sen jälkeen, mitä he olivat yhdessä kokeneet. Bill vastasi kujeen väike silmäkulmassa ja suu hymyssä: "Olisin kiroton hullu, mutta sen tekisin." Kun Emmalle esitettiin sama kysymys, hän iski nyrkkiä pöytään ja sanoi murteellisella englannilla: "Minä sanoisin EI." Kaikki tiedämme, ettei se ollut totta. Hänhän oli tullut toiselta puolelta maapalloa löytääkseen miehensä eikä katsonut toisiin miehiin, vaikka eli Billin jälkeen leskenä 13 vuotta.

William oli syntynyt Kuusamossa, Suomessa, toukokuun 9. päivänä 1886 Aleksin ja Kaisan (o.s. Kumpu) Aittakummun vanhimpana poikana. William oli innokas urheilija, rakasti hiihtoa ja kävi metsällä riistaa pyytämässä ja puita hakkaamassa isän-

sä kanssa. Nämä ominaisuudet joutuivat hänen myöhemmässä elämässään hyvään käyttöön. Perheen ruoka-aitta ei ollut koskaan tyhjänä. Metsästyksellä ja ansoilla William sai aina riittävästi ruokaa ja myös kipeästi tarvittua raha-ansiota. Metsä oli Williamin leikkikenttä myöhempinäkin vuosina.

William oli etevä koulussa, varsinkin laskennossa, lukemisessa ja puutöissä.

Perhe, jossa Williamin lisäksi oli kaksi veljeä ja kolme sisarta, muutti linattijärvelle Williamin ollessa murrosikäinen. Vanhemmat, Aleks ja Kaisa, olivat luterilaisen kirkon uskollisia jäseniä. He kasvattivat lapsensa hellyydellä ja rakkaudella.

Myöhemmin elämässään William usein luki suomalaista raamattua vapaa-aikoinaan ja keskusteli Jumalansanasta rakkaan Emman kanssa.

Vartuttuaan hieman vanhemmaksi William meni tukkitöihin ja toi kotiin palkka-ansionsa tervetulleena lisänä perheen niukkoihin tuloihin. Työskenneltyään täten 6-7 vuotta hänelle tarjoutui tilaisuus saada lippu ja passi Amerikkaan. William tarttui tilaisuuteen ja hiihti kotiin kertomaan vanhemmilleen päätöksestään lähteä Yhdysvaltoihin, kauas pois. Kiireesti hän kokosi tavaransa. Se oli surullinen sunnuntaiamu keväällä 1909, kun William hiihti kotoaan kohti uusia seikkailuja.

Matka Oulun rautatieasemalle kesti hiihtää 2-3 päivää. Matka suksilla ja junalla oli silloin tyyppillistä Suomesta lähteville siirtolaisille. Laivalla William matkusti ahtaassa keulaosastossa, jossa oli paljon makuupunkkia. Ruoka oli pääasiallisesti erilaisia soppia.

William tuli laivalla Quebeciin Kanadaan. Siitä hän matkusti junalla Hancockiin Michiganin valtioon USAssa saapuen perille keskipäivällä 17. heinäkuuta 1909. Hänen piti löytää ystävänsä vanhempien farmi, juuri sen ystävän, jolta hän oli ostanut matkalippunsa.

Pitkän matkan viimeinen osa oli tehtävä jalkaisin. Monta mailia kuumaa, tomuaa tietä, mutkasta mutkaan. Hänen viimein

saavuttuaan farmitaloon ystävän serkku saavuttuaan farmitaloon ystävän serkku tervehti häntä ystävällisesti. William oli pölyn peittävä, pitkä tukka oli kampaa-maton; hän ei lainkaan muistuttanut sel-laista nuorta sukulaismiestä, jota oli odotettu. Mutta sauna pantiin heti lämpiämään matkamiestä varten ja ruokaa kannettiin pöytään. Sitten Williamille osoitettiin nuk-kumapaikka. Hän oli uupunut pitkästä matkasta ja nukkui yhteen menoon 24 tuntia.

William työskenteli vuoden Michiganissa kuparikaivoksessa, mutta työ ei häntä miellyttänyt. Hän muisti kasvinystävänsä Hildaa ja päätti avioitua ja asettua paikoil-leen, ennen kuin tulee liian vanhaksi. William suunnistautui Juneauun Alaskaan, missä hän oli kuullut olevan työtä tarjolla ja makset-tavan parempaa palkkaa.

Saavuttuaan Juneauun William sai työtä Douglasin Redi-Boullion kaivoksessa. Hän kirjoitti Hildalle Suomeen ja lähetti lipun, jotta tyttö tulisi Alaskaan. Hilda oli iloisesti yllättynyt tarjouksesta ja hyväksyi mie-lihyvin ehdotuksen. Menomatallaan Alas-kaan pysähtyessään Seattlessa Washingtonin valtiossa hän tapasi Emman, jolloin he päättivät mennä yhdessä Alaskaan.

Hilda Pärssinen nukkui ikiuneensa hel-mikuussa 1976, vanhimpana näistä neljäs-tä, jotka ovat olleet osaltaan lisäämässä suomalaissiirtolaisten lukua Amerikassa en-nen nykyisiä sukupolvia.